

טיפ טיפה מקדש

פורים והמקדש

- **וְהָיָה כְּמֵלֶאכֶת שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹד עַל מֶלֶךְ בָּבֶל וְעַל הַגּוֹי הַהוּא נֶאֱמַר ה' אֶת עֹנָם** (ירמיהו כ"ה) האם פורים קשור לבית המקדש? במבט ראשון לא. אך במגילת אסתר יש 'הסתר' גדול וכשמתעמקים בהסתר מגלים כי יש הרבה קשר בין פורים למקדש. כל סיפור המגילה מתרחש בזמן גלות בבל ובצל חורבן הבית וההבטחה לשוב לאחר 70 שנה. כידוע, כורש המלך נתן אישור לבנות את בית המקדש, אך אחשוורוש שמלך מיד אחריו עצר את מלאכת הבניה בעקבות מכתבי שטנה מאת 'צרי יהודה וירושלים' שהם בני המן! (על פי ברייתא דסדר עולם רבה פרק כט)
- **"אִישׁ יְהוּדִי, הָיָה בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה; וְשֵׁמוֹ מְרְדֳכָי." (אסתר ב)** "ובמלכות אחשוורוש בתחלת מלכותו כתבו שטנה על ישיבי יהודה וירושלים:" (עזרא ד) איך מרדכי והמן הגיעו לשושן? כשהמלך כורש נתן לעם ישראל רשות לעלות לארץ ישראל ולבנות את בית המקדש, רק מעטים עלו, ומרדכי היהודי היה ביניהם. לאחר שכורש נפטר החליפו אחשוורוש. צרי יהודה וירושלים שלחו לאחשוורוש איגרת שטנה על מנת שזה האחרון יורה להפסיק את ההכנות לבניית המקדש. המלך נענה ויהודי הארץ שלחו את מרדכי היהודי לבטל את הגזרה. המן הרשע נשלח מטעם צרי יהודה וירושלים כדי למנוע ממרדכי לעשות זאת. מה קרה בדרך? נראה בהמשך בע"ה.
- **"בְּלִשְׁאֲצָר אֲמַר בְּטַעַם חֲמָרָא לְהִיתֵיהּ לְמֵאנִי דְהֶבְא וְכִסְפָּא דִּי הַנְּפִק נְבוּכַדְנֶצַּר אָבוּהִי מִן הַיְכָלָא דִּי בִירוּשָׁלַם"** (דניאל ה) תרגום: כטוב ליבו ביין, ביקש בלשאצר להוציא את כלי הכסף והזהב שהוציא אביו נבוכדנצר מן ההיכל בירושלים. בלשאצר ניסה לחשב את שבעים שנות הגלות שנגזרו על היהודים, אך טעה בחישוב. משראה לכאורה ששבעים השנים חלפו ובית המקדש אינו בנוי, חגג את 'מפלת היהודים' ואלוקיהם' במשתה גדול. במשתה זה אף ביקש להוציא את כלי המקדש, אך לפתע יצאה יד וכתבה על הקיר "מְנָא מְנָא תְּקֵל וּפְרָסִין" וכך פירש דניאל - 'הקב"ה שקל במאזניים את ערך מלכותך ונמצאת חסר, ולכן תיפול הממלכה בידי הפרסים'. באותו הלילה מת בפתאומיות בלשאצר.
- **"בַּיָּמִים הָהֵם כָּשְׁבַת הַמֶּלֶךְ אַחְשׁוּרוֹשׁ עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה: בְּשָׁנַת שְׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁתָּה לְכָל שָׂרָיו וְעַבְדָּיו...:וְהִשְׁקוֹת בְּכָלֵי זָהָב וְכָלִים מְכֻלִּים שׁוֹנִים וַיֵּין מְלָכוֹת רַב כִּיּוֹד הַמֶּלֶךְ:"** (אסתר פרק א) משתה אחשוורוש המוזכר בתחילת המגילה היה משתה סיום ל 70 שנות הגלות על פי חישובו המוטעה של אחשוורוש. כאות למפלתו הסופית של אלוקי היהודים הוא הוציא במשתה זה "כלים מְכֻלִּים שׁוֹנִים". חז"ל מפרשים לנו שכלים אלו הם כלי המקדש. ניתן לפרש את המילה 'מְכֻלִּים' בשני מובנים: האחד הוא שכלי המקדש ביישו והכלימו את כלי המלך מרוב תפארתם. השני הוא שהוצאת הכלים גרמה כליה על המלכים. אף אחשוורוש שלא למד לקח מכישלונו של בלשאצר ספג את אותו העונש- אשתו ושתי שעודדה אותו להנציח את החורבן מתה.
- **"וְעֵשִׂית בְּגִדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אַחִיךָ לְכַבּוֹד וּלְתִפְאָרֶת" (ספר שמות, פרק כח)** "בְּשָׁנַת שְׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁתָּה... בְּהִרְאָתוֹ אֶת עֶשֶׂר כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ וְאֶת יְקַר תִּפְאָרֶת גְּדוֹלָתוֹ" (אסתר פרק א) במשתה שעורך אחשוורוש הוא מנסה לבטא את ניצחונו על הקב"ה ועל בית המקדש. לכן הוא אינו מסתפק בהוצאת כלי המקדש ואף מוסיף ולובש את בגדי הכהונה במהלך המשתה. היהודים שהשתתפו במשתה "היו בוכים ומספידים" למראה המלך המבזה את המקדש, אך נשארו במשתה ולא מחו. המלאכים דרשו את עלבונו של הקב"ה, אך הקב"ה לא נפרע מן הרשעים בזמן שעמ"י בעצמו איבד את הרצון למקדש.

טיפ טיפה מקדש

פורים והמקדש

- **"מה-לך אסתר המלכה; ומה-בקשתך עד-חצי המלכות, וינתן לך."** (אסתר ה') במקביל למרדכי גם אסתר פועלת לביטול הגזרה. חז"ל מסבירים שכשאחשוורוש אומר לאסתר "עד חצי המלכות" הוא התכוון "עד לדבר שחוצץ למלכות, ומה? בית המקדש". אחשוורוש שוכנע שאם יאשר את בניין המקדש, מלכות יהודה תתחדש ותמרוד במלך. יתר על כן מלכות זו, שנמצאת באמצע ממלכת פרס, תחוצץ אותה לשתיים. לכן אחשוורוש מזהיר את אסתר עוד לפני שביקשה, שהוא מוכן לתת לה הכל **חוץ** מבית המקדש.
- **ויקרא מרדכי את-בגדיו, וילבש שק ואפר... ויבוא, עד לפני שער-המלך... ותתחלחל המלכה, מאד; ותשלח בגדים להלביש את-מרדכי"** מרדכי לבש שק ואפר כששמע על גזירת המן. חז"ל מסבירים לנו שמרדכי פשט בגדי מלכות כמו שעושה הכהן הגדול ביום הכיפורים. הכהן הגדול מוריד את בגדי הזהב ולובש בגדי לבן בכניסתו לקודש הקדשים. מרדכי מאס בבגדים המביאים לגאווה והאמין שמתוך תענית ניתן לכפר על עמו", אך אסתר מראה דרך אחרת. היא שולחת למרדכי בגדי מלכות ואף בהמשך מתואר לנו "ותלבש אסתר מלכות, ותעמד בחצר בית-המלך הפנימית". אסתר מכוונת שבגדים אלו יביאו לידי שמחה. כיוון שהשכינה לא שורה במקום של עצבות, ומתוך שמחה זו יתמתקו הדינים. וזהו גם סוד בגדי הכהונה שנאמר בהם "לכבוד ותפארת".
- **"ויקח המן את-הלבוש ואת-הסוס, וילבש את-מרדכי; וירכיבהו, ברחוב העיר, ויקרא לפניו, ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו"** (אסתר ו') הגמרא במסכת מגילה מספרת לנו שכשהמן הגיע לאסוף את מרדכי, מרדכי היה באמצע לימוד על קרבן העומר (שהיה מתקיים באותה תקופה במקדש). במהלך שלושת ימי הצום שאסתר קבעה, היהודים הבינו שעליהם לחזור לעסוק במקדש. משנודע להמן שהעומר שווה רק עשר מעות התפלא ואמר "עשר מעות שלכם נצחו עשרת אלפים כיכר כסף שלי" שהרי ביקש לשחד את המלך בתמורה להשמדת העם היהודי. המן מגלה מהו סוד העוצמה של עמו", כשהם שומרים תורה ומצוות ומעבר לכך, לומדים ודורשים את המקדש, מי יכול לנצחם!?
- **"ותאמר לו זרש אשתו וכל-אהביו, יעשו-עץ גבה חמשים אמה, ובבקר אמר למלך ויתלו את-מרדכי עליו... וייטב הדבר לפני המן, ויעש העץ"** (אסתר ה') המן חיפש עץ בגובה 50 אמה (25 מטר). כיוון שלא מצא עץ מתאים הוא פירק קרש עץ מקירות ביתו. לפי חז"ל קרש זה לקח המן מבית קודשי הקודשים בזמן חורבן בית ראשון, זאת על מנת להראות את יחסו המשפיל למקדש. בסופו של דבר המן נתלה על אותו הקרש, ובכך נתקיימו דברי כורש "איש אשר ישנה הדבר הזה (לסייע בבניין המקדש) עונשו יהיה אשר יעקר עץ מן ביתו ולתלותו בו" (תרגום מארמית של עזרא ו) כך גם "תלו את עשרת בני המן על אשר כתבו שטנה על יושבי יהודה וירושלים" (ברייתא דסדר עולם רבה פ' כט)
- **"ביום ההוא, נתן המלך אחשוורוש לאסתר המלכה, את-בית המן, צרר היהודים"** (אסתר ח) **"ויאכלו ענבים וישבעו יהללו ה' דרשיו יחי לבבכם לעד"** (תהילים כב) מהפסוק בתהילים לומד המדרש שאת רכושו של המן חילקו ל 3 חלקים. שליש למרדכי ואסתר, "ענבים", שליש לעמלי תורה, "דרשיו", ו שליש למקדש "יחי לבבכם לעד" שנאמר "והיו עיני ולבי שם כל הימים" (מלכים ט). שלוש מטרות עיקריות עמדו בפני מרדכי ואסתר, האחת לבסס את מעמד היהודים בבית המלוכה, השניה העמקת לימוד התורה וריבוי תלמידי חכמים והשלישית בניית בית המקדש!

טיפ טיפה מקדש

פורים והמקדש

- **"וְכָל-עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ, כָּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְהֵמָּן... וּמְרַדְכִי--לֹא יִכְרַע, וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה"** (אסתר פרק ג) מרדכי היה 'איש ימיני', משבט בנימין, שבט אשר ניחן בתכונה מיוחדת. הוא לא נכנע לגויים. כאשר יעקב אבינו ומשפחתו נפגשו עם עשיו, כולם השתחוו לו **חוץ** מבנימין שהיה בבטן אימו. כך גם קרה כשרחל לא קמה בפני לבן. לכן זכה שבט בנימין שבית המקדש יבנה בנחלתו. בכל הדורות כשעם ישראל לא נכנע לעשו ועמלק ואף מכניע אותו, התוצאה היא בניין המקדש. כך במשכן שלפניו היתה המלחמה ברפידים, בבית ראשון שקדמה לו מלחמת דוד בעמלק, ובזכות מרדכי שלא השתחוה להמן נסללה הדרך לבניית בית המקדש השני.

- **"וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל-דּוֹר וָדוֹר, מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה, מְדִינָה וּמְדִינָה, וְעִיר וְעִיר"** (אסתר ט) הגמרא דורשת את הפסוק "משפחה ומשפחה" "להביא משפחות כהונה ולוויה שמבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה" (מסכת מגילה ג). מכאן הסיקו חכמים שיש לבטל תלמוד תורה וללכת לשמוע מגילה. זאת כיוון שמגילת אסתר אינה מכילה רק את סיפור הנס, תכנה הפנימי הוא היחס הנכון לבית המקדש בגלות, לימוד שיש לו משמעות לדורות. המקדש אינו עוד מצווה בתורה, אלא **לב המצוות**. כשיש מקדש, התורה חיה והעם חי ועובד את אלוקיו כאיש אחד. בהעדר מקדש השכינה מסתלקת והכל רסוק ומפוזר. על כן אומרים חז"ל שקריאת מגילת אסתר לא תתבטל אף בימות המשיח. (לפי סידור המקדש)

